

Rivojlanish. Agar jahon sur'ati bir necha avlodlar davomida o'zgarmagan bo'lsa, hozirda u shu qadar tez sur'atlarda rivojlanyaptiki, "Alisa Ko'zgu orti mamlakatida"gi Qora qirolicha aytganidek, o'z joyida qolish uchun "oyoqni qo'lga olib yugurish kerak".

O'qituvchi zamonaviy o'quvchilar nima bilan yashayotganini ham tushunishi kerak.

Bundan tashqari, o'qituvchi zamonaviy o'quvchilar boshqacha ekanini yodda tutishi lozim. Ular internetda yashashmoqda, ularda katta odam madaniyati yo'q. Foyda keltirish va o'z mehnati mahsulidan bahra olish uchun zamonaviy muallim va o'qituvchilar quyidagi sifatlarga ega bo'lishi kerak.

1. Bolalarga hurmat: Odatda "O'qituvchi bolalarni yaxshi ko'rish kerak" deyishadi. Biroq bu fikr juda mavhum va turli talqinlarga sabab bo'lishi mumkin. Axir yaxshi ko'rish tushunchasi juda ko'p qirrali. Hurmat tushunchasi bilan bari oddiy.

O'quvchini hurmat qilish – demak, unda oppoq qog'ozni emas, shaxsni ko'rish demakdir.

2. Tolerantlik: Insonlarning bari turlicha. Ba'zida odam o'zgalarga o'xshamaganligi uchun ham g'ashimizni keltiradi: bosh kiyimini boshqa kiyadi, o'zgacha qaraydi. Agar u o'zini tabiiy tutayotgan va axloq-odob qoidalarini buzmayotgan bo'lsa, bunga e'tibor berish kerakmi? Odamning shaxsiy fikrga ega bo'lish huquqi haqida ham shunday deyish mumkin.

Gap yagona to'g'ri javob berish mumkin bo'lmagan savollar haqida ekan, kutilmagan va original takliflarni darhol o'chirib tashlash yaramaydi. Ular standart javoblarga qaraganda ko'proq mos keladigan bo'lishi mumkin. Bolalar kattalar kabi "qolipga tushib qolgan fikrlar" bilan o'ylashmaydi, shuning uchun erkin fikrlashadi.

O'quvchining o'zgacha bo'lish huquqini tan oling. Balki siz yangi Eynshteynni kamol toptirayotgandirsiz.

3. O'qituvchi o'zining xizmat ko'rsatayotganini tushunishi: Nima uchundir bu band ko'plab o'qituvchi va ota-onalarning jahlini chiqaradi. Balki gap obro'dadir. "O'qituvchi" so'zi iftixor bilan jaranglaydi.

4. Haqiqiy narsalar bilan hurmatga ega bo'lishga tayyor turish: Balandparvoz so'zlar, buyruq ohangi bilan zamonaviy bolada taassurot uyg'ota olmaysiz. Bari "gamburg"cha hisob-kitob bilan bo'lishi kerak: yaxshi o'qituvchi o'z fanini yaxshi biladi, uning foydasini tushuntira oladi va materialni qiziq qilib yetkazadi.

Qo'rqitish – befoyda. Hozirgi bolalar avvalgi odamlar qo'rqan narsalardan hadiksirashmaydi.

5. Chegarani his qilish: Bu ruhiy chegaralarga ("ko'ngilga tegmaslik") ham, shaxsiy bilimlarga ham tegishli. Axir bolalar ba'zi jihatlarida o'qituvchilarga nisbatan ko'proq narsalardan boxabar.

6. O'z vazifasini tushunish: O'qituvchi "Gugl" qidiruv tizimida topish mumkin bo'lmagan foydali bilimlarni berishi kerak (agar aksi bo'lsa, u vaqtini bekorga sarflayapti).

7. O'z-o'zini tanqid qilish: Agar o'qituvchi o'z faoliyatini tahlil qilib, uni qanday rivojlantirish haqida o'ylasa, u ko'p narsaga erishadi. Hamma ham adashishi mumkin. Katta

amaki va xolalar ham bundan mustasno emas. Bolalar buni qancha tez anglasa, shuncha yaxshi.

8. O'z-o'ziga shama qilish: Jiddiy bo'lmaslik va o'zini hazil qilish qobiliyati – zo'riqishlarga qarshi turishning tarkibiy qismi. Jamiyatdagi hayot uchun ham a'lo xislat.

O'z-o'zini hazil qilish murakkab vaziyatni yumshatib, chalg'ish va qiyin masalalarni hal etishga yordam beradi.

Bugun o'qituvchidan talab etilayotgan yana bir narsa - u o'z kasbining ustasi bo'lishi bilan birgalikda o'zining turmush tarzi bilan ham boshqalarga ibrat bo'lishi kerak. O'zining mahalla-ko'ydagi obro'-e'tibori, muomala madaniyati, oilasiga g'amxo'rliqi, bolalar tarbiyasiga mas'uliyat bilan yondashuvi, or-nomusi, go'zal xulq-atvori bilan o'zi yashayotgan qishloqda, insonlar orasida namuna bo'lsin.

Tarbiyada eng ta'sirchan omil - bu shaxsiy ibrat, namuna. Shu ma'noda davlatimiz rahbari Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "O'qituvchi va murabbiylar biz uchun ibrat namunasi, yuksak insoniy fazilatlar timsolidir". Bir so'z bilan aytsak, ma'naviyatning tom ma'noda andozasi bo'lishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning oliy majlisiga Murojaatnomasi . Nurafshon 2020
2. Umumta'lim fanlar metodikasi. 2014 yil

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKIOTLARINING KAMCHILIK VA YUTUQLARI

Ismailova Guljahon

*Qoraqalpoq davlat universiteti amaliy psixologiya
talabasi yónalishi talabasi*

Annotatsiya: *Shavkat Mirziyoyevning maktabgacha Ta'lim tizimiga qaratilayotgan e'tibori va olib borilayotgan ishlar natijasi. Bolalarning shakllanishida tarbiyachining órni. Xususiy va davlat boğchalaridagi kamchilik va yutuqlarini órganish.*

Kalit sózlar: *Davlat va xususiy maktabgacha ta'lim konferensiya tarbiyachi kamchilik afzalliklar.*

Davlat-xususiy sheriklik asosidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarmog'ini kengaytirish bo'yicha ishlarni jadallashtirish, bolalarning maktabgacha ta'lim bilan qamrab olinishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratish, sohaga xususiy sektorni keng jalb etish hamda mazkur faoliyatni amalga oshirayotgan tadbirkorlik subyektlarini har tomonlama qo'llab-quvvatlash O'zbekistonda 2025-yilda bolalarni maktabgacha ta'lim bilan qamrab olish darajasini 80 foizga yetkazish uchun barcha zarur choralar amalga oshiriladi. Shavkat Mirziyoyev Toshkent shahrida o'tayotgan YUNESKOning Kichik yoshdagi bolalarni tarbiyalash va ta'lim berishga bag'ishlangan Butunjahon konferensiyasi ochilishida nutq so'zlab bolalarni maktabgacha ta'lim bilan qamrab olish darajasi 80 foizga yetkazilishini aytdi. So'nggi yillarda mamlakatimizda bog'chalar soni 6 barobarga ko'paydi. O'lis va chekka hududlarda minglab oilaviy bog'chalar tashkil qilindi. Tarbiyachi va pedagoglar soni ham 3 barobarga o'sib, 160 mingga yetdi. Shuningdek, pedagog kadrlarning malakasini tizimli oshirib borish ishlari ham yo'lga qo'yildi. Ushbu choralar natijasida bog'chalarda ta'lim va tarbiya oladigan bolalar sonini 600 mingdan 2 millionga yetkazilib, qamrov ko'lami 70 foizga chiqdi. Yosh avlodni shaxs sifatida shakllanishida oiladan tashqari, uzluksiz ta'limning ham o'z o'rnini hamda vazifalari bor. Tarbiyachi yosh avlodni xalqimizning munosib farzandlari qilib tarbiyalashdek muhim va faxrli shu bilan birga ma'suliyatli vazifani bajaradi. Tarbiyachining siyosiy yetukligi bolalarning tarbiyalash sifati uchun xalq va jamiyat oldidagi o'z ma'suliyatini anglashga ta'lim - tarbiya ishlarini hal etishga ijodiy yondashishga o'z mahoratini doimo faollashtirib borishga hamkasblarning ishdagi o'sishga ko'maklashuviga yordam beradi. Tarbiyachi o'zi yashab turgan o'lka xayotini bilishi tabiat va jamiyat omillarini tushunishi ijtimoiy faol bo'lishi kerak. Lekin hozirga kelib bu jarayon ancha takomillashgan. Bolalar bog'chasi - bu bolaning ijtimoiylashuvidagi birinchi qadam va tengdoshlar bilan muloqot to'g'ri rivojlanishning eng muhim shartlaridan biridir. Biroq, o'qituvchining bolaga bergan vaqti va e'tibori kam emas. SanPiN talablariga ko'ra, guruhdagi bolalar soni o'yin xonasining maydoni bilan belgilanadi. 3 yoshgacha bo'lgan bolalar guruhlari uchun har bir bola kamida 2,5 kvadrat metrga ega bo'lishi kerak. 3 yoshdan 7 yoshgacha - kamida 2 kv. m. Boshqa hech qanday cheklovlar yo'q. Aslida, shahar